

Schiță a profilului și a carierei Funcționarului Judiciar în Portugalia

D-na **Ana Rita Carvalho**, *Centro de Formação de Oficiais de Justiça*, Lisabona

Art. 202º, pct. 1 al Constituției Republicii Portugheze dispune că “tribunalele sunt organele de suveranitate cu competență pentru a administra justiția în numele poporului”.

Observăm, de asemenea, conform prevederilor pct. 2 al acestui articol că “în administrarea justiției este de competența tribunalelor să asigure apărarea drepturilor și intereselor cetățenilor, protejate legal, să reprime încălcarea legalității democratice și să elimine conflictele de interes public și privat”, ce pleacă de la organe independente, imparțiale și având ca titulari persoane fizice – judecători.

Funcția jurisdicțională, prin actele pe care le practică, vizează să apere și să protejeze drepturile și interesele cetățenilor, protejate legal, devenind astfel un vector fundamental pe scena politico-legislativă, aceste funcții fiind exclusiv de competența tribunalelor.

La nivelul Organizării Administrative a Statului, “Direcția Generală a Administrației Justiției”, organism ce face parte din administrația directă a Statului și care funcționează sub conducerea și tutela Ministerului Justiției, este organismul responsabil pentru sprijinul acordat în vederea funcționării tribunalelor, fiind de competența acestuia, pe lângă altele, „să programeze și să execute acțiunile de formare inițială și ulterioară a funcționarilor judiciari și să colaboreze în acțiunile care le sunt încredințate”.

La fel ca și în orice altă organizație, tribunalele dețin o componentă umană necesară, element indispensabil pentru ca acestea să poată să-și îndeplinească atribuțiile care le sunt date.

Totuși, activitatea desfășurată de către tribunale prezintă o specificitate pe care, după cum bine știm, nu o găsim în nicio altă organizație, din moment ce, ceea ce este aici în cauză este desfășurarea funcțiilor care, ținând cont de natura și particularitatea acestora, trebuie să fie exercitate de o categorie de persoane specializate și care au o carieră în acest domeniu.

Astfel de motive explică existența categoriei de personal Funcționari Judiciari, specifică secretariatelor tribunalelor și serviciilor Ministerului Public, care, conform prevederilor Statutului Funcționarilor Judiciari, cuprinde categoriile de “Secretar Tribunal Superior” și “Secretar Judiciar” (care sunt învestiți cu puteri de conducere) și cariera judiciară și a serviciilor Ministerului Public.

De asemenea, lucrează în tribunale alți funcționari care, nefiind Funcționari Judiciari, îndeplinesc sarcini esențiale: informaticieni, arhivari, personal administrativ și muncitori.

Acest Statut acoperă întreg personalul care își desfășoară activitatea în tribunale, însă pentru Funcționarii Judiciari acesta mai prevede și un ansamblu important de norme exclusive, ținând cont de acele exigențe speciale care le revin.

Dintre acestea evidențiem, în funcție de relevanța lor, următoarele datorii:

- **Încrederea publică – Datoria de a acționa pentru a face publicul să se încredă în activitatea Administrației**, care îi impune funcționarului exclusivitatea în serviciu, conduita sa funcțională fiind marcată prin disponibilitate și corectitudine integrală.
- **Datoria imparțialității** constă în a acționa în așa fel încât să nu favorizeze sau să prejudicieze vreuna din părți sau din cei interesați.
- **Datoria nepărtinirii** constă în a nu-și însuși avantaje directe sau indirecte, pecuniare sau de alt fel, prin funcțiile pe care le exercită, acționând cu independență față de interesele și presiunile particulare ale oricărei persoane, respectând egalitatea cetățenilor.
- **Datoria de zel** constă în cunoașterea normelor legale și regulamentare, precum și a instrucțiunilor superiorilor ierarhici; perfecționarea cunoștințelor tehnice și a metodelor de lucru pentru a-și exercita funcțiile cu eficiență și corectitudine.
- **Datoria de secret** constă în păstrarea secretului profesional referitor la faptele pe care le cunoaște în virtutea exercitării funcțiilor sale și care nu sunt destinate să fie de domeniu public. Încălcarea sa atrage sancțiuni de caracter fie disciplinar, fie penal, constituind o infracțiune foarte gravă.

Mai există și alte datorii specifice ale Funcționarilor Judiciari:

- Datoria rezidenței
- Datoria permanenței
- Datoria secretului profesional și al cumpătării
- Datoria colaborării pentru normalizarea serviciului
- Datoria colaborării în formarea stagiarelor
- Datoria de a frecventa acțiunile de formare la care sunt convocați

Funcționarilor Judiciari le revin și datoriile generale ale tuturor funcționarilor, și anume:

- Datoria obedienței
- Datoria loialității
- Datoria corectitudinii
- Datoria perseverenței
- Datoria punctualității

Pe planul drepturilor, Funcționarii Judiciari au dreptul la:

- remunerare
- loc
- măsurarea timpului de serviciu prestat
- pensionare

Strâns legat de condiția sa de Funcționar Juridic, legea acordă următoarele drepturi:

- Intrarea și circulația liberă în locuri publice din motive de serviciu
- Utilizarea gratuită, în serviciu, a transportului public
- Folosirea, deținerea și autorizația gratuită a armei de apărare
- Scutirea de cheltuieli
- Diurnă pentru cheltuieli de deplasare

Fiind stabilit ansamblul datoriilor și drepturilor care încadrează Funcționarii Judiciari, mai rămâne de prezentat succint cariera.

Astfel, constatăm că, având ca scop să asigure munca respectivă, tribunalele au, de obicei, secretariate, conduse de Secretari Judiciari.

În general, aceste secretariate judiciare cuprind:

- a) Servicii judiciare compuse, în funcție de natura și volumul serviciului, dintr-o secție centrală sau mai multe secții de procese;
- b) Servicii ale Ministerului Public compuse, în funcție de natura serviciului, dintr-o secție centrală și secții de procese, sau din unități de sprijin.

Pe de altă parte, în tribunalele unde natura și volumul serviciului o justifică vor fi compuse secretariate cu funcții de centralizare administrativă, denumite secretariate generale, care acoperă unul sau mai multe tribunale sau unul sau mai multe servicii ale Ministerului Public.

Categoriile de intrare ale carierelor categoriei de personal oficial judiciar sunt cele de “Grefier Asistent” (la serviciile judiciare) și de “Asistent Judiciar” (la serviciile Ministerului Public).

Admiterea acestor categorii poate fi efectuată pe două căi, deși una are caracter subsidiar. Astfel, Statutul Funcționarilor Judiciari are un regim regulă și un regim suplimentar.

La regimul regulă, intrarea în categoriile de “Grefier Asistent” și de “Asistent Judiciar” se poate face fie dintre persoanele abilitate ce au curs de Funcționar Judiciar Superior (nivel universitar) sau dintre persoanele abilitate ce au curs profesional – curs de Funcționar Servicii Juridice (studii liceale), aprobate prin procedura de admitere.

Oricare din aceste cursuri are o durată de 3 ani, pe parcursul căroră, în componenta sa tehnică, sunt predate disciplinele cu un interes special pentru exercitarea funcțiilor de funcționar judiciar, precum organizarea judiciară, contabilitatea și costurile, informatica, procesul civil, relațiile publice, etc.

Indivizii care au încheiat astfel de cursuri vor putea astfel să candideze la concursul de admitere dacă întrunesc și cerințele generale prevăzute de legea generală pentru intrarea în Administrația Publică.

La concursul de admitere menționat, candidații mai dau și o probă scrisă de cunoștințe, despre materiile predate la facultate, fără a le aduce vreun prejudiciu dacă sunt utilizate alte metode de selecție, individual sau împreună, cu caracter complementar.

Când concursul este alcătuit doar din realizarea probei scrise, care va fi și situația cea mai uzuală, admiterea candidaților va rezulta din nota obținută la aceasta, fiind excluși candidații care au obținut note mai mici de 9.5. (În sistemul portughez notarea se face de la 0 la 20).

În acest moment candidații dețin deja condițiile de a fi numiți pentru locurile de “Grefier Asistent” sau de “Asistent Judiciar”.

Pe de altă parte, legislatorul a acordat regimul suplimentar, de adoptat în situații de lipsă sau insuficiență de indivizi care să fie posesori ai unor cursuri de natură universitară sau profesională pe care le-am menționat deja.

Acest regim suplimentar - pe care legea îl care desemnează drept curs profesional – are trei faze:

- a) O probă de aptitudini;
- b) Formarea în teorie și practică a secretariatelor tribunalelor;

c) O probă finală.

Evoluția în cariera de Funcționar Judiciar nu este supusă doar curgerii timpului fiindcă meritul este factorul esențial pentru promovare.

Funcționarii Judiciari, trebuie neapărat să întrunească două dintre aceste cerințe pentru a ajunge la categoriile superioare, în afară de admiterea la proba scrisă de evaluare a cunoștințelor.

Cerințele sunt prestarea de serviciu efectiv timp de trei ani în categoria anterioară și clasificarea minimă de „Bine” în această categorie.

În momentul de față în Portugalia există 430 Secretari Judiciari, 1035 Grefieri, 91 Funcționari Juridici Principali, 2833 Grefieri Asistenți, 815 Asistenți Judiciari și 4021 Asistenți, cu un total de 9925 Funcționari Judiciari.

Evaluarea meritului Funcționarilor Judiciari

Funcționarii Judiciari sunt supuși unui regim de evaluare specială, cu caracter periodic și care este făcută de către Consiliul Funcționarilor Judiciari, în cele ce urmează denumit CFJ.

CFJ este alcătuit dintr-un Președinte, care este și Director General al Administrației Justiției, dintr-un Vice-președinte, funcție care este exercitată, de obicei, de către un magistrat, și de membri, unii desemnați de către Administrație, alții aleși de către semenii lor.

Care sunt factorii de apreciere ai meritului Funcționarilor Judiciari?

- Competența civică
- Calitatea muncii și productivitatea
- Pregătirea tehnică și intelectuală
- Spiritul de inițiativă și de colaborare
- Simplificarea actelor procesuale
- Excelența profesională
- Urbanitatea
- Punctualitatea și perseverența
- Capacitatea de orientare și de organizare a serviciului

Dintre aceste criterii evidențiem pregătirea tehnică și intelectuală fiindcă au legătură directă cu formarea și cu CFFJ, al cărui obiectiv este tocmai de a contribui la o îmbunătățire a pregătirii fie tehnice, fie intelectuale a Funcționarilor Judiciari, având mereu ca scop final o Justiție mai bună.

Trebuie, de asemenea, evidențiat faptul că în ceea ce privește evaluarea Funcționarilor Judiciari cu funcții de conducere, aprecierea se referă la capacitatea de orientare și organizare a serviciului.